



Bělohradské listy

Vydáno 24. 6. 2011 • Ročník XI • Cena 16 Kč

léto / 2011



Lejdarovo zahradnictví

12-13



Než začnu vzpomínat

14-15



Vlastimil Flégl

18



Objektivem Bělohradských listů



Fotbalový zápas Město Lázně Bělohrad - Lázně Bělohrad a.s.



BĚLOHRADSKÉ LISTY

Časopis Bělohradu a okolí Léto/2011

- 2 OBJEKTIVEM
BĚLOHRADSKÝCH LISTŮ**
- 3 FEJETON
(BOHUSLAV HRNČÍŘ)**
- 4 TIP NA VÝLET – BĚLUŠICE
(ANTONIE VANIŠOVÁ)**
- 5 ŠKOLNÍ VÝUKA V BRTVI
(DANA FLÉGLOVÁ)**
- 6 MECENÁŠ
(LADISLAV STUHLÍK)**
- 7 DĚTSKÁ LÉČEBNA
– MINULOST TŘI DOMŮ
(HANA FRIEDRICHOVÁ)**
- 8-9 VÁLKA V ROCE 1866
A BĚLOHRADSKO
(JIRÍ HANUŠ, JOSEF ŠPŮR)**
- 10-11 HEREČKA LUCIE ROZHNĚTINSKÁ
(PŘEVZATO Z JIČÍNSKÉHO DENÍKU)**
- 12-13 LEJDAROVO ZAHRADNICTVÍ
(EDUARD ČELIŠ)**
- 14-15 NEŽ ZAČNU VZPOMÍNAT
(JAROSLAV KUGLER)**
- 16-17 BĚLOHRADSKÝ RODÁK,
O KTERÉM SE NEVĚDĚLO
(LADISLAV STUHLÍK)**
- 18 KÁČA OD ZLATÉHO MEDAILISTY
(EDUARD ČELIŠ)**
- 19 REKLAMY**
- 20-21 LETECKÁ ZÁKLADNA BYŠIČKY
(JIRÍ VACEK)**
- 22 JAK SOKOLOVÉ PRO HUSOVU
LÍPU DO VĚZENÍ PŘIŠLI
(EDUARD ČELIŠ)**
- 23 OTEVŘENÍ LÁZEŇSKÉ SEZONY
(LADISLAV STUHLÍK)**

FOTOGRAFIE NA OBÁLCE

STRANA 1
VÁCLAV LEJDAR
TŘI GRÁCIE

STRANA 24
ALENA FLÉGLOVÁ
TRAKTORISTI MALUJÍ

**DALŠÍ ČÍSLO
BĚLOHRADSKÝCH LISTŮ
VYJDE 29. 7. 2011**

Bělohradské listy
Vydává Město Lázně Bělohrad
Vychází jako dvouměsíčník
Redakční rada: Ladislav Stuchlík (šéfredaktor), Eduard Čeliš,
Alena Fléglová, Hana Friedrichová, Svatopluk Hrnčíř, Václav
Lejdar, Josef Špůr, Ing. Pavel Šubr, Mgr. Antonie Vanišová.
Povoleno MK ČR pod č. E 10901
Adresa: **Město Lázně Bělohrad**
Městské kulturní středisko,
Barákova 3, 507 81 Lázně Bělohrad
Telefon: 739 629 482, Fax: 493 792 484
E-mail: mks@lazne-belohrad.cz
Grafika, sazba a tisk: tiskárna ARPA,
Kotkova 792, Dvůr Králové n. L.

CO BÁSNÍKA VRCHLICKÉHO V BĚLOHRADĚ VYSTRAŠILO

Stalo se to v roce 1899, kdy se v Miletíně odhaloval památník místního rodáka Karla Jaromíra Erbena. Delegation spisovatelů, ve které byli Alois Jirásek, Jaroslav Vrchlický, Karel Václav Rais, Ignát Herman, František Herites a Václav Štech navštívila nejdříve Bělohrad.

Rais je provedl po městě a ubytoval v Lázeňském hotelu, v němž hosté po delší besedě přenocovali. Ráno, před odjezdem do Miletína, se kdosi zeptal Vrchlického, jak se vyspal. A slavný český básník odpověděl: „Špatně. Strašil mě obrovský had, který visel ze stromu a otvíral náramně zubatou tlamu na nějakého levharta.“

Vrchlický si nevymýšlel, říkal pravdu. V jeho pokoji visel jeden z obrazů bělohradského občana Antonína Šulce, který byl malířem pokojů, ale i mnoha obrazů z exotického, často až děsivého prostředí. (Nejvíce se však „proslavil“ jako padělatel rakouských papírových zlatků, o čemž podrobně píše Rais ve svých vzpomínkách.)

Po miletinské oslavě se spisovatelé vydali na Zvičinu, kterou si Rais velmi oblíbil (*Zvičino, Zvičino, ty horo vysoká, na tebe vzpomenu, co je dnů do roka...*). Delegation se tedy potěšila pohledem na naše Podzvičinsko, na vzdálenější Krkonoše a vyslechla vyprávění o smělém blesku, který v těch dnech neurvale vlétl do zvičinského svatostánku.

Zmíněná událost zaujala Jaroslav Vrchlického tak, že po návratu do Prahy napsal satirickou báseň, kterou otiskl časopis Květy, s poznámkou, že ji věnuje K. V. Raisovi.



NA ZVIČINĚ

KOUT NEJEDEN JSEM VIDĚL ČESKÉ ZEMĚ
A VŽDY SE MOCNĚ HNULO SRDCE VE MNĚ,
VŠAK SOTVA KDESI V TAKÉM VZDECHLO STÍNĚ,
JAK PŘED KOSTELEM MALÝM NA ZVIČINĚ.
DO KOSTELÍKA, PÁR DNÍ TOMU BYLO,
NEŽ PŘIŠLI JSME TAM, V BOUŘI UHODILO.
JÁ BLESKU STOPY NA ZDÍCH ZŘEL I VĚŽI,
CO BLESK TU ŘÁDIL JAK OŘ BEZ OTĚŽÍ!
MĚ NAPADLO TU, JAK SE MŮŽE STÁTÍ,
ŽE DO VLASTNÍHO CHRÁMU BŮH TAK MLÁTÍ!
TAK PŘEMÝŠLEJE V ÚDOLÍ JSEM PŘIŠEL,
A TU JSEM PŘEPODIVNOU ZPRÁVU SLYŠEL,
JAK NĚMCI PRUSŮM RADEJÍ ZAPRODALI
TEN KOSTELÍK, NEŽ BY JEJ ČECHŮM PŘÁLI;
VŠAK ZASKOČENI BYLI V SNAZE LSTIVÉ,
ČECH CHATU NA ZVIČINĚ KOUPII DŘÍVE.
PRUS MÁ TEĎ CHRÁM, ČECH V HOSPODĚ SE KRYJE –
PROČ BŮH JEN NĚMČŮM DO KOSTELA BIJE?

Ze vzpomínek kronikáře Bohuslava Hrnčíře,

foto: Ladislav Stuchlík (jeden z mnoha exotických obrazů Antonína Šulce)



TIP NA VÝLET – BĚLUŠICE

Také vás sluníčko mocně vábí ven? Nechte se zlákat, starosti hodte za hlavu a vydejte se do svěží přírody! Projděte se na Vřesník a potéšete se kouzelnou vyhlídkou do bělohradské kotliny. Prohlédněte si tajemné mohylové pohřebiště na Valech!

Nebo se vydejte na středověké tvrziště Hrádek. Nechme si poradit od profesora A. Sedláčka, autora knihy Hradu a zámky. Zmíní se i o této lokalitě: „Mezi Vřesníkem a Bukovinou, vlevo od silnice k Pecce, je tak zvaný Hrádek, ležící na kraji vysoké stráně.“ Jak píše dále, území samotného tvrziště, které

má kruhový tvar, pokrývá už ornice, není tam ani stopy po stavbě zdi. Ale i po staletích je stále neporušený příkop, který odděluje tvrziště od planiny. Má totiž dobré základy, muži ho vytesali do živé skály.

Profesor Sedláček se domnívá, že právě tady stávaly Bělušice. V polovině 15. století je vlastnil Čeněk Vyšehněvský z Barchova. Nejen dvůr a ves Bělušice, ale i čtyři menší rybníky a dvory kmetci v Kalu, Vidonicích a Brtvi. To všechno prodal panu Kunšovi z Oděrad a Crkleněvi, ale vymínil si, pokud to dotyčný bude chtít prodat, tak nikomu jinému, než nazpět jemu. Když Čeněk Vyšehněvský zemřel, rozhodl o majetku král Vladislav. Dal Čeňkovo právo Alžbětě z Barchova, manželce nebo dceři zesnulého. Později připadlo celé toto zboží k hradu Pecce.

Líbezná česká jména malé vsi uprostřed temného hvozdu překvapuje. Ale vždyť i na téhle tvrzi pulzoval normální život. Rodily se děti, staří odcházeli... I tady jistě bujela závist, pomluvy, kvetla tu láska, přátelství. Když se muži vraceli z těžké dřiny v lese nebo přijžděli z vojenských výprav a vstříc jim z lesních stínů zasněžené zdi, někdo, komu byl ten domov obzvlášť drahý, se s jeho názvem pomazlil: Bělušice, Bělušičky... I ty rybníčky měly hezoučká jména – Požerač, Kuklička, Pařízek, Bělušický.

Podle nejnovějších zjištění, prováděných amatérskými nadšenci, stála vesnice na severní straně kolem Pechova háje. Dokazuje to řada památek. Jestli měli obyvatelé Bělušic něčeho nedostatek, tak rozhodně ne vody. Je tu středověká vyzděná studna 1,50 x 1,50 m a pod ní bývalá nádrž, napájená samospádem. Na severní straně v lese vyvěrá pod balvanem

silný pramen, který napájel rovněž nádrž se zachovalou, dnes prokopenou hrázkou. Inženýrské sítě naši předkové nepokládali, ale s vodou si dobře poradili. Na mokré louce k silnici je konstrukce hatí, cesty ze čtyřnásobných dubových trámů, a od tvrze ke vsi je přes potůček dlážděný brod. Po lese se nacházejí opracované pískovcové kameny jako pozůstatky dávné stavební činnosti. Do krajiny zůstaly otisknuty i stopy po rybníčcích. Na západní straně vsi je stará zemská stezka a na ní viditelné úvozy, které dnes nikam nevedou, ale směřují do bývalé vsi. Po stezce táhl roku 1424 Jan Žižka od Hostinného na Mlázovice a je pravděpodobné, že při tomto husitském tažení Bělušice zanikly. I na Bukovině se našel husitský palcát.

Tvrziště je nejzachovalejší na Hořicku, zřejmě proto, že je v lese a nedotkly se ho rekviziční práce. Je ukázkou opevnění zemského sídla. Podle tradice se tu konala strážní služba na zemských stezkách jdoucích kolem tvrze od Hořic k Bělohradu a k horám. Bělušice byly osídleny poměrně krátkou dobu, ale i tak se ruch činnosti, ozvěny kroků a hlasy lidí nesmazatelně vtiskly do živé paměti místa.

Posaďte se na kámen, přivřete oči a naslouchejte šumění stromů! S vůní teplého jehličí k vám vítr přivane smích a pláč dětí, živý hovor, rány dřevorubecké palice. Podle pověsti byl na Hrádku ukryt poklad, který se otevíral na Velký pátek. Ale tím největším pokladem je pro nás dědictví našich předků v podobě kulturní krajiny, skropené jejich potem a krví.

Z procházky se můžete vrátit do Bělohradu Horskou cestou.

Antonie Vanišová, foto: Ladislav Stuchlík



ŠKOLNÍ VÝUKA V BRTVI

ROK 1876

k tomuto roku se datuje
vznik školy v Brtvi.

V kronice Brtve na str. 36 se píše: „V Pamětní knize školy Brtevské, kterou založil první stálý učitel p. Josef Gebauer r. 1882 (byl bratrem proslulého profesora na univerzitě v Praze), čteme: Mládež brtevská odedávna povinná byla návštěvou do školy obecní v Bělohradě. Od delší doby uvažováno, zda by bylo dobré a prospěšné dětem, aby se zavedlo vyučování v obci samé, a to zvláště v čase zimním, kdy pro nepohodu nemohla mládež školu navštěvovati pravidelně.

„Vyučování zimní“ v obci tedy zřízeno, a protože nebylo žádné školní budovy, učiti se mělo po domích, kdo místnost vhodnou pronajme. Učilo se tak od dávnějších let v čísle 4 a 18tém. Školní plat (sobotáles) platil se do Bělohradu a ten platil za pronajmutí místnosti 60 zl dotyčným majitelům. Učili zde Fr. Koros a J. Zajíc (ve výslužbě), bývalí učitelé z Bukoviny. (Jména dřívějších učitelů Gebauer nezná a neuvádí je. O těchto se zmiňuje i K. V. Rais ve svých Pamětech).“

Později bylo toto vyučování zrušeno a žáci docházeli opět do Bělohradu. Po různých žádostech ze strany občanů Brtve o zřízení samostatné školy v Brtvi rozhodla zemská školní rada dne 18. ledna 1876 zřídit veřejnou jednotřídní školu. Školní budova byla dostavěna rok předtím a v roce 1875 se již vyučovalo pod vedením učitele p. V. Niederleho. V r. 1877 bylo vyučování opět zrušeno (proti rozhodnutí ZŠR byl podán „rekurs“ ze strany bělohradské školy).



Stará škola

Představitelé obce uvažovali následně o zřízení školy německo - české, ale většina občanů nesouhlasila. **Následovala změna v představenstvu obce, starostou byl zvolen J. Syrovátko, který se vypravil dokonce až do Vídně k císaři pánu na audienci. Celou záležitost zdejší obce „pokorně přednesl..., byl císařem bedlivě vyslechnut a ubezpečen, že tato záležitost školní bude za obě strany příznivě vyřízena, aby žádná obec nebyla ve svých právech zkrácena“.**

15. 10. 1877 oznamuje okresní školní rada, že povolila dne 20. 9. t. r. ve smyslu výnosu zemské školní rady z 25. 7. t. r. zřídití privátní vyučování v Brtvi. Zpočátku docházel z Bělohradu vyučovat podučitel J. Hejduk. V letech 1881 - 1882 zde vyučoval bratr K. V. Raise Antonín Rais. V roce 1882 se místní školní

rada zavázala platit učitele ze svých prostředků. 20. 6. téhož roku probíhal konkurz, ve kterém se na post učitele hlásilo 9 zájemců, vybrán byl zmíněný p. Josef Gebauer, který jako první učitel působil ve škole veřejné.



Nová škola z roku 1937

Po něm v brtevské škole vyučoval p. Vilém Dlabola, který se do budovy školy přistěhoval s rodinou a na škole působil 43 let od r. 1877 do r. 1920. Jeho přičiněním byl v Brtvi r. 1899 založen samostatný sbor dobrovolných hasičů. Pan řídící byl výborným houslistou, hrál ve smyčcovém orchestru a řídil lázeňskou kapelu, staral se o jím založenou knihovnu. Na památku p. učitele byl pak ještě později zřízen Dlabolův fond pro pilné a chudé žáky. Jeden rok na škole učila i Dlabolova dcera, později pak ještě p. uč. Kaska a p. uč. F. Pařízek. Není zřejmě nutné dodávat, že p. uč. Dlabola byl otcem akademického malíře Karla Dlaboly.

Letos tedy uplyne 135 let od 1. školního vyučování v Brtvi a příští rok, 1. 9. 2012, 75 let od začátku vyučování v „nové“ škole.

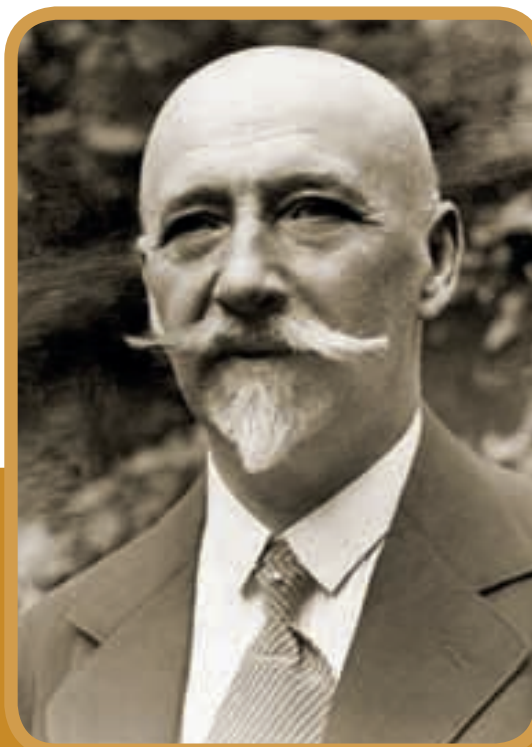
Dana Fléglová, foto: Alena Fléglová, archiv



Třída žáků s p. řídícím V. Dlabolou (r. 1907 - 10)

MECENÁŠ

Při slově mecenáš se nám vybaví někdo, kdo podporuje zpravidla společenskou, kulturní nebo sportovní aktivitu. Dělá to bez nároků na zisk, či prospěch. Díky takovým lidem se podařilo provést a vybudovat nádherné věci a uskutečnit zajímavé projekty. V Bělohradě si namátkou připomeňme například továrníka Jínu, který štědře podporoval Sokol, lidi kolem Fričova muzea nebo MUDr. Ludvíka Hornova. (V čísle 3/2011 Bělohradských listů jsme se zmínili v článku Lázně v Bělohradě o jeho otci, také MUDr. Ludvíku Hornovovi). **Ludvík Hornov ml.** se narodil 12. 12. 1875 v Bělohradě a k Raisovu kraji měl velký vztah. Snad to bylo tím, že jeho matka, rozená Pižlová, odsud pocházela a Pižlovi byli velkými místními patrioty nebo že to bylo místo jeho dětství. Rád a často se sem vracel. Na důkaz své náklonnosti odkázal Bělohradu část své cenné sbírky obrazů, celkem 54 kusů děl různých, především českých, autorů.



MUDr. Ludvík Hornov ml., odborný lékař plicních chorob, se narodil 12. 12. 1875 v Bělohradě. Již jako medik se čile účastnil turistického ruchu a v roce 1898 sestoupil na dno propasti Macocha, což v té době byl velký výkon. Byl odborníkem v oboru starožitnictví a aktivně se účastnil uspořádání sbírek místního Fričova muzea, jehož byl čestným členem. Měl velký vztah k hudbě, hrál na několik nástrojů a byl dlouholetým starostou pěveckého sboru Lukes v Praze, se kterým dosáhl velkých úspěchů. Svůj volný čas věnoval své jedinečné sbírce malířského umění a podporoval české malíře. Mimo sbírky obrazů, ve které byla díla jedinečné ceny, sesbíral a odborně sestavil kolekci týnecké keramiky, kterou se nemohlo pochlubit žádné naše muzeum. V roce 1936 vlivem nemoci přišel o nohu. Tento handicap překonal a dál jezdil do svého milovaného Bělohradu. V březnu 1938 onemocněl bronchitidou, která dospěla k ucpání srdeční cévy. Zemřel v Praze na Smíchově 19. března 1938. Spolek rodáků a přátel Lázní Bělohradu v Praze, jehož byl MUDr. Ludvík Hornov předsedou, uspořádal smuteční schůzi, na které mimo jiných promluvil hudební skladatel Karel Moor.



- 1 / Václav Březina
Jaro - tání
- 2 / M. Pacovský
Pasáček ovcí na
Detve
- 3 / Václav Březina
U potůčku na podzim
- 4 / A. Bitterling
Zemědělská usedlost
- 5 / Václav Březina
V zimě

Ladislav Stuchlík,
foto: autor, archiv



Vila Esplanade ve 30. letech



Hallerova vila dnes

DĚTSKÁ LÉČEBNA MINULOST TŘÍ DOMŮ

Pohled na objekt bělohorské dětské léčebny jakoby nás nechával na pochybách, že ony tři budovy, sportoviště s bazénem, zalesněná plocha, vše za jediným oplocením, patřily vždy k sobě. Nebylo tomu tak vždycky, tyto tři budovy si nechali vystavět původní majitelé ke zcela soukromým účelům. Ale jak šel čas a změnila se doba i vztahy k soukromému majetku, prožily i naše tři budovy své osudy.

Dokumentů, které by nás detailně informovaly o historii těchto objektů, se dochovalo velmi málo. Možnost nahlédnout do vzácných Protokolů z jednání tehdejších komisí poskytlo naše Městské kulturní středisko a do minulosti a svých vzpomínek nás v rozhovoru zavedla paní Marie Klůzová.

Vydáváme se tedy na cestu, která nám jen v náznacích podá svědectví o záměrech k vybudování těchto objektů, o jejich realizaci a částečně i o životě jejich obyvatel.

Protokol sepsaný na schůzi stavební komise, konané 10. září 1894, se zabýval plánem na stavbu vily, který podala správa velkostatku paní hraběnky Anny z Asseburgu, jmenovitě pan Jindřich Schubert. Členové stavební komise ve složení J. Pižl, MUDr. A. Mindl, Václav Malý, A. Wagenknecht, A. Kneifl, starosta V. Vlach a J. Hencl se odebrali, jak protokol uvádí, se stavitel Janem Poličanským přímo na místo, kde by měla být vila postavena. Stavitel je seznámil s proporcemi budoucí ulice, která by měla vést podle regulačního plánu od kovárny pana Hencla směrem severním (nyní Rašínova ulice). Členové komise schválili projekt, jehož součástí má být i vila Esplanade.

Z předcházejících informací je patrné, že vila Esplanade byla majetkem zdejší hraběcí rodiny Merveldtů. Poskytovala ubytování personálu, i když z doslechu je známo, že ve svém mladistvém věku zde našel azyl také hraběcí syn, který se v domácím prostředí nemohl vyrovnat s přísnými výchovnými požadavky. Ve vile bydlíval ředitel šesti dvorů pan Fürth, později pan Ornst s rodinou. Po konfiskaci pěti dvorů zůstal v majetku hraběcí rodiny pouze Dolení dvůr, který byl pronajat Florianu Fuksovi, který sem přišel z Moravy. Ten už ve vile Esplanade nebydlel a z vily se stal pension pro lázeňské hosty. Kromě jiných významných hostů byl po mnoho let pravidelným hostem Esplanade i spisovatel Emil Vachek. O celkový chod pensionu se starali manželé Schillingovi, pan Schilling pracoval rovněž v lázních jako masér. V roce 1939 byly ve vile provedeny stavební úpravy, ale provoz vily i lázní byl poznamenán II. světovou válkou. Ve vile Esplanade byla ubytována Hitlerova mládež – Hitlerjugend. S koncem války se rodina Merveldtů přestěhovala do Rakouska a veškerý jejich majetek propadl státu.

Stavební komise se v roce 1894 sešla ještě jednou, dokonce o několik měsíců dříve, než byla projednávána stavba vily Esplanade. Pan Alois Bux, c. a k. plukovník v. v., podal žádost o stavbu vily na pozem-

ku č. 199/a. Komisi řídil opět starosta J. Pižl, stavitel byl opět Jan Poličanský. Stavební komise se podle Protokolu tentokrát usnesla na následujícím:

„Veškeré ploty v ulici Lázeňské stavěti se musí v určené regulační čáře. Domy od p. Šinkmana počínaje až konče domem p. Hencla postaveny býti musí od těchto plotů na 2,5 metrů. Podobně též na straně protější od domu p. Dědka k domu p. Poličanského. Další řada domů vilou p. Buxe počínaje až k lázním postaviti se musí od plotů výše naznačených ve vzdálenosti 12 metrů. Podobně stavěti se musí též domy na protější jižní straně silnice až na dům rohový proti p. Poličanskému, jenž říditi se musí dříve určenou 2,5 metru vzdáleností od plotu, resp. regulační čáry.“

Ploty s předzahrádkami v Lázeňské ulici skutečně byly před mnoha domy. Rušily se asi v 30. letech minulého století kvůli rozšiřování chodníků.

Není pochyb o tom, že všem zúčastněným leželo na srdci, aby obě budovy byly vystavěny z poctivých materiálů, aby tvořily důstojnou kulisu a součást nově vznikajících ulic. Lázeňská ulice je dosud dominantní spojnici města s rozrůstajícími se lázněmi.

V roce 1895 byly dostavěny obě vily. V Lázeňské ulici to byla Hallerova vila, která nesla název po dalším majiteli Hallerovi, který býval sládkem v Plzeňském pivovaru. Rodina měla tři děti, dvě dcery a syna, který záhy zemřel. Dcery byly vychovávány přísným otcem k pracovitosti, i když dobře situovaná rodina neměla zapotřebí zaměstnávat dcery těžkými pracemi. Obě dámy byly velice zručné, jejich ruční práce možná dosud zdobí oltáře v kostele Všech svatých. O svůj majetek se rovněž náležitě staraly. V místě, kde stála dřevěná kůlna, nechaly postavit konírnu, která byla rovněž předmětem jednání stavební komise v roce 1911. Zůstaly neprovdány, za II. světové války se vzorně staraly o paní Bejrovou, vdovu po učiteli. Jejich další osud je nám nejasný, pravděpodobně dožily v některém z klášterů na Moravě.

I třetí stavba, původně kůlna, má svůj Protokol:

„Přítomní zástupcové obce nenamítají ničeho proti stavbě této, bude-li dle plánu a z tvrdých hmot provedena, jakož i jest se řídití přesně dle regulačního plánu obce Bělohradu. Zástupce pí. hraběnky co mezující sousedky pan Arnošt Fürth též žádných námitek proti stavbě nečiní, ale vyhrazuje si, aby stavba provedena byla na pozemku paní Hallerové, stejně jako okap u střechy v kolmé čáře. Před novostavbou nechť se zřídí odpadní jáma výkalová řádně přikrytá a vycementovaná.“

Podmínky pro realizaci staveb byly zajisté řádně splněny, vždyť jinak by tyto stavby nevydržely až do našich dnů. A dětská léčebna? Ta od roku 1954 slouží jako součást lázní dětským a dospívajícím pacientům trpícím převážně chorobami pohybového ústrojí a v posledních letech i dětské gynekologii.

Hana Friedrichová, foto: Alena Fléglová, archiv

VÁLKA V ROCE 1866 A BĚLOHRADSKO

BITVA U HRADCE KRÁLOVÉ V R. 1866

Dne 3. července uplyne právě 145 let, kdy u Hradce Králové došlo k rozhodující bitvě války prusko - rakouské v roce 1866. Této bitvě o několik dní dříve předcházela celá série bitev menších, např. u Náchoda, České Skalice, Trutnova, Mnichova Hradiště či u Jičína, ale bitva u Hradce Králové svým rozsahem byla vůbec největším vojenským střetnutím v 19. století na území Česka. Jen mohutnost dělostřelby v průběhu bitvy zapříčinila nepřetržitě drnčení okenních tabulí u chalup až na Horním Javoří. Válka se citelně dotkla i obyvatel Bělohradska nejen tím, že mnoho rodin Bělohradu a okolních obcí ve strachu před cizími vojáky opustilo své domovy a s tím nejcennějším z majetku a dobytčím se ukrývalo v okolních lesích, však daleko závažněji tím, že mnoho jejich synů se války ve vojenském kabátě zúčastnilo, krev prolilo a mnozí i padli.

Nedochovala se paměť o všech účastnících války pocházejících z Bělohradska, existují však spolehlivé informace o účastnících z hraběcí rodiny Aichelburgů vlastníci tehdejší bělohradský zámek a k němu patřící velkostatek, něco se dochovalo o přeživších vojácích z řad prostého lidu - naopak nic nevíme o těch, kteří padli a jejichž kosti spolu s kostmi dalších druhů práchniví v mnoha společných hrobech na tehdejších bojištích.

AICHELBURGOVÉ VE VÁLCE R. 1866



Jedním z těch, kteří v této válce bojovali a přežili, byl tehdy pětadvacetiletý **Zdenko hrabě Aichelburg** (*1841). Narodil se na zámku v Maršově, studoval na gymnáziu a absolvoval jeden ročník c. k. ženijní akademie v Louce u Znojma. Stal se vojákem z povolání a jako podporučík 16. praporu polních myslivců, zařazených v Grivičovicové brigádě z 10. armádního sboru, se dne 27. 6. 1866 účastnil vítězné bitvy u Trutnova a následujícího dne bojů u Starého Rokytniku. Po prohrané bitvě byl zajat a spolu s dalšími zajatci byl transportován až do

Kaliningradu, tehdy na území Východního Pruska. Tam se dočkal konce války a propuštění ze zajetí. V r. 1876 byl povýšen na setníka.

Stejně jako Zdenko, též jeho mladší bratr **Bohuslav hrabě Aichelburg** (*1844) studoval na gymnáziu, než v roce 1860 vstoupil jako dobrovolník k 22. praporu polních myslivců. Stal se důstojníkem a s tímto praporem zařazeným v brigádě gen. Abele z I. armádního sboru se účastnil i války v roce 1866. Dne 26. června bojoval u Podola, o dva dny později u Mnichova Hradiště a dne 29. 6. 1866 se účastnil bitvy u Horního Lochova nedaleko



Jičína. Jako důstojník se osvědčil. O činnosti Bohuslava Aichelburga bylo v praporečnických dějinách po bitvě napsáno toto: „...celý strmý hřbet severně Horního Lochova byl obsazen střelci protivníka, kteří prapor ostřelovali. Vyslal jsem proto nadporučíka Templera a poručíka hraběte Aichelburga, každého s jednou četou myslivců, k navázání spojení se dvěma prapory pěchoty Khevenhüller, jež byly postem na severních svazích výšiny, respektive k udržení

předních hlídek a zčásti k vypuzení střelců protivníka. Oba důstojníci splnili poslání s šikovností a výdrží; prapor měl od řetězce střelců protivníka nadále klid...“ Od Jičína pak rakouské vojsko ustupovalo přes Choteč a Bělohrad k Miletínu a během ústupu odpočívala část vojska nedaleko dvora Okrouhlíku. Mezi těmito vojáky byl i Bohuslav Aichelburg. Požádal velitele a na čestné slovo dostal propustku k návštěvě domova s tím, že se ihned přidá k svému praporu, až tento půjde přes Bělohrad směrem k Miletínu. „*Bohuslav se v zámku objevil špinavý až běda a jeho sestřenice Bušková, „velká Pepita“, jak ji říkali, měla s ním hodně práce, než ho dala do pořádku. Vykoupaný a vymydlený zase ráno odešel. 3. července 1866 bojoval v bitvě u Hradce Králové.*“ U Rozběhic byl při útoku raněn a padl do zajetí. Společně s dalšími zajatci byl odveden do Coeslin (dnešní Koszalin). Zpět k praporu, kde byl veden jako pohřešovaný, se dostal až 11. září 1866 a od výtky ze zbabělosti, neboť padl do zajetí, byl zcela očištěn. 5. 10. 1866 byl povýšen do hodnosti nadporučíka.

Před bitvou u Hradce Králové se nedaleko Hoříněvsí náhodou sešel se zaměstnancem hraběcí rodiny, bělohradským myslivcem a pozdějším lesním správcem Karlem Schmidtem (*1818), který utíkal před postupujícími Prusy. Když pak válka skončila, vyprávěl mu hrabě Aichelburg leccos z toho, co během války zažil. „*Nejkrásnější dojem z války;“ pravil, „zanechal ve mně večer, strávený u Svijan – Podola. Do smrti naň nezapomenu. Přešli jsme most přes Jizeru a vojáci jej za námi strhli. Nedaleko mostu hořel mlýn; plál jako pochoděň a nad krajinou zářil měsíc v úplňku. Generál dal troubiti k modlitbě. Všecko vojsko bylo okamžitě na kolenou a nastalo hrobové ticho. Bylo jasně slyšeti, jak hořící trámy praskají, jinak všude vládl klid letní měsíční noci a šepot vroucích modliteb. Přesto, že jsme dleli na bitevním poli, byl to nejkrásnější okamžik mého života.*“

Třetí z bratrů hraběcí rodiny a nejmladší z nich, **Ottokar hrabě Aichelburg** (*1847), vstoupil po absolvování reálky dne 28. 10. 1865 dobrovolně k 27. praporu polních myslivců a stal se kadeťem. Byl velký, dobře stavěný a pevného zdraví. Dobře střílel, šermoval a jezdil na koni, navíc byl pilný a horlivý. Hovořil německy a česky, později se učil i slovensky. Během války se v rámci brigády gen. Brandensteina ze IV. armádního sboru dne 28. 6. účastnil boje u České Skalice, 29. 6. boje u Svinišťan a 30. 6. boje u Zaloňova. V bitvě u Hradce Králové se svým praporem bojoval u Máslojed o les Svíb. Byl lehce raněn na levé ruce. 24. 7. 1866 byl povýšen na poručíka.



VOJÁCI Z ŘAD PROSTÉHO LIDU

Války v roce 1866 se zúčastnil i újezdecký chalupník **Jan Stuchlík** (*1842) z čp. 42. Byl prostým vojínem u 2. praporu polních myslivců zařazeného v brigádě gen. Thoma, II. armádního sboru a ani ne čtyřia dvacetiletý se účastnil bitvy u Hradce Králové. Zúčastnil se boje o ves Hoříněves, odkud prapor musel za těžkých ztrát ustoupit ke vsi Sendražice. Tam došlo k opětovnému boji u kostela a v jeho okolí. Zde pak jeho prapor kryl ústup jednotek II. sboru přes Labe a nakonec byl přesílov Prusů vytlačen. Jan Stuchlík však svůj život uchránil.

Zmínka o vojácích ve válce v roce 1866 je i v kronice Dolního Javoří: „*Z naší vesnice zúčastnili se války 4 vojínové: Josef Kraus z č. 10, Jan Kraus z č. 11, Antonín Kraus z č. 20 a Jan Pech z č. 2. Raněn ani zabit z nich nebyl nikdo, jen Jos. Kraus, který sloužil u myslivců, one-*



Les Svib - památník polním myslivcům

mocněl na „hlavnici“. Josef Kraus, jak je zaznamenáno, sloužil u polních myslivců a bezpochyby spolu s Janem Stuchlíkem u 2. praporu. Měl s ním tak stejné válečné osudy a jak zaznamenal kronikář, doma pak onemocněl střevním tyfem a přežil.

Polní myslivci byli elitní útvary rakouské pěchoty, kteří zahajovali boj, prováděli průzkum a kryli přesuny. K nim nastupovali jen dobří střelci. Byli to civilním povoláním většinou myslivečtí adjunkti, fořti, či dobří střelci z řad lidu – snad „pytláci“, kteří v lesích Aichelburgů se ve střelbě po zvěři dobře vycvičili. Jejich důstojníci pak byli z řad šlechty, též ve střelbě dobře obeznaní.

MLÁDENCI ZAŘAZENÍ U PĚCHOTY

Až na Josefa Krause byli všichni mládenci z Dolního Javoří zařazeni jistě u jičínského 74. pěšího pluku, který ve válce s Pruskem byl součástí brigády gen. Schulze z VIII. armádního sboru. Dalším z nich byl i **Josef Špáta** (*1842), který se narodil na chalupě čp. 4 v dnes již neexistující osadě Okrouhlé. Vyučil se tesářem a v roce 1863 se stal vojákem c. a k. rakouské armády. 10 let a 9 měsíců sloužil u jičínského 74. pěšího pluku,

s nímž bojoval u České Skalice a Hradce Králové. Schulzova brigáda byla zdecimována v boji o Přímský les u obce Horní Příim, přičemž největší ztráty utrpěl právě 74. pěší pluk. Měl 468 padlých, 224 raněných a 84 nezvěstných ze svých cca tři tisíc příslušníků. Všichni uvedení vojáci tohoto pluku přežili a ve zdraví se vrátili na rodné chalupy do Dolního Javoří a i Okrouhlé.

Mezi potomky Josefa Špáty se traduje, že některou z bitev této války ve zdraví přečkal kdesi v rákosí. Nic více. Nezbylo než se pokusit zjistit, kde v rákosí mohl bitvu přečkat. A skutečně, právě mezi Horním a Dolním Přímem ještě dnes na mokřině se několikaarový ostrůvek rákosí dochoval, jak je patrné z fotografie.

Je to místo nazývané sv. Alois, kde se nacházejí hromadné hroby padlých v této bitvě. Právě tomuto místu mohou jeho potomci děkovat, že se narodili. Josef Špáta u vojska odsloužil celkem 12 let a 9 měsíců a propuštěn byl dne 31. 12. 1876.

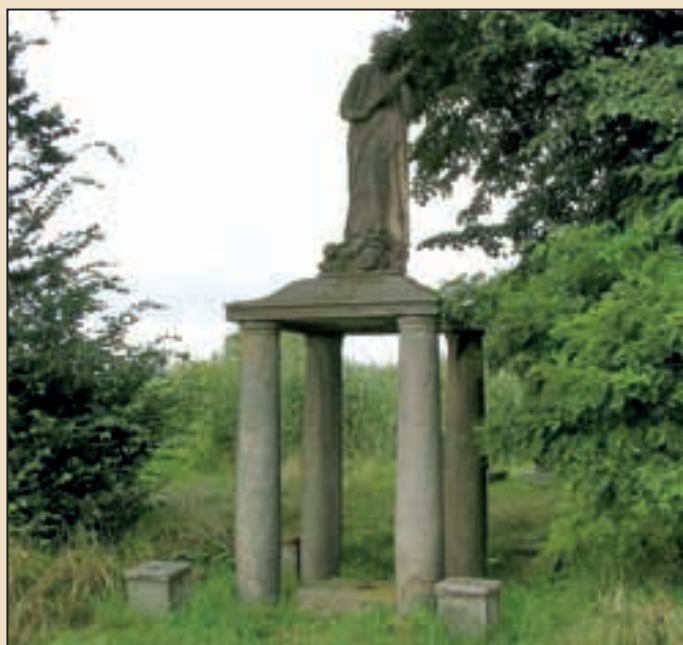
PŘÍSLUŠNÍK JÍZDY

Na závěr připomeňme majora ve výslužbě **Roberta Schuberta** (*1839, †1923). I on se zúčastnil války v roce 1866 a to jako nadporučík u 3. hulánského pluku. Po skončení vojenské služby se usadil v Bělohradě, kde jeho bratr byl správcem hraběcího velkostatku. Snad to byla válečná utrpení vojáků, jež tento vysloužilý voják viděl, která jej přivedla k léčitelství. Chodíval po okolí Bělohradu, sbíral byliny a pomáhal nemocným. V roce 1884 upozornil hraběnku Annu z Asseburgu na možnost využít bělohradskou rašelinu k léčení a na jeho popud tak byly založeny lázně, jejichž tradice trvá dodnes.



Použitá literatura:

- W. Aichelburg: „Herren, Freiherren und Grafen von und zu Aichelburg 1500-2000“, Videň 2004
- L. Mašínová: „Bělohradsko v šestašedesátém“, Lázně Bělohrad, II. ročník, 1930
- K. Kandelsdorfer – L. Swoboda – F. Berlepsch: *Dějiny c. a k. praporu polních myslivců* č. 22,
- *Bellum 1866, Ročník XVII. (XIX), č. 1, 2008*



Ostrůvek rákosí mezi Horním a Dolním Přímem.

Jiří Hanuš, Josef Špūr, foto: Josef Špūr, archiv

HEREČKA LUCIE ROZNĚTÍNSKÁ

TOUŽÍ PO ROVNOVÁZE, RÁDA ZAVAŘUJE, PEČE CHLEBA A UMÍ MLUVIT POZPÁTKU.



Když jsem si přála změnu, tak jsem otěhotněla a bylo vše vyřešeno," vzpomíná Lucie Roznětínská.

Po mateřské dovolené, zhýčkána ústeckou zkušeností, zůstala Lucie na volné noze a zkouší se živit projekty. Po roce, kdy byla s dcerou doma, jí oslovila začínající režisérka Viktorie Čermáková a od té doby spolupracují.

„Vzniklo studio Továrna, které založila Viktorka s Evou Salzmanovou a jejím mužem Karlem Steigerwaldem, a já jsem jeho součástí. Nemáme však vlastní prostor, což je problém. Nyní jsme hráli jako hosté v Divadle Na zábradlí Českou pornografii na motivy knihy Petry Hůlové Umělohmotný třípokoj. V roce 2007 jsme dostali za toto představení cenu Next wave. Jedná se o nekompromisní komedii o placeném sexu v současném digi světě. Hrál tu šest hereček, mimo jiné Eva Salzmanová a Zdena Hadrboľcová, a bylo zajímavé, jak jsme se s tímto lechtivým tématem vypořádaly. Už si ho ale neužijeme, protože derniéra byla v listopadu,“ lituje Lucie.

ZAJÍMAVÉ PROJEKTY, AKČNÍ LYRIKA I EKOLOGICKÁ POHÁDKA

Lucii můžete vidět i ve foyer Nové scény Národního divadla ve hře Poslední oheň – Dea Loher. Inscenace se odehrává před okny Národní třídy. Součástí představení jsou i nečekané zvuky z ulice, světlo, déšť a stmívání. Hraje také v akční Lyrice Do ráje, což je autorské představení Ondřeje Davida. Jedná se o brutální grotesku o reklamě. Jak herečka říká, užívá si tu lehkost, hravost, humor a matematickou paměť textu. Je také součástí čtyřdílného celorepublikového projektu Cesty energie. Jedná se o čtyři představení jako sondy do dějin a společností lidí, jejichž životy jsou spojeny nejen „s konzumací“ energie: uhlí, jádro, voda a ropa. O uhlí se hraje v ostravských dolech a Lucie hraje ve staré čistírně Ekotechnického muzea v Bubenči v projektu Voda.

„Zkoušení i hraní bylo v tomto prostoru náročné, jelikož je v podze-

JIČÍNSKO

Celé léto trávila herečka Lucie Roznětínská ve svém rodném kraji, na chalupě nedaleko Lázní Běláhoř. Po počátečních krůčcích ve folklórním souboru Hořeňák, přes Lidovou školu umění v Hradci Králové a známé experimentální divadlo Jesličky Josefa Tejkla se dostala na DAMU. První angažmá mladé herečky bylo ve Švandově divadle, dnešním Labyrintu.

Experimentální divadlo ji ovšem už natolik ovlivnilo, že se zvedla a z Prahy dobrovolně odešla do Činoherního studia v Ústí nad Labem.

HERECKÉ ZAČÁTKY SE SKVĚLOU PARTOU

„Sedmileté období v Ústí, to byla i záležitost generační. Sešli jsme se spolužáci ze školy a zásadní rozdíl byl v tom, že jsem jako herečka mohla ovlivnit i to, co se bude dělat. Byla tu skvělá parta, zahrála jsem si báječné role a dělali jsme improvizaci věci.“

Ačkoliv jsem se cítila velmi spokojená, najednou jsem věděla, že potřebuji změnu. Se stejnými lidmi bydlíte na ubytovně, zkoušíte, pijete, chodíte na procházky, hrajete a zase pijete, a tak to jde pořád dokola. Všichni jsme se už znali a neposouvali se dál.





mí zima. A kromě herecké energie si naše tělo vytváří energii, aby se zateplilo. Když odtud po hodině vylezu, tak mám pocit, že jsem rubala uhlí. Ještě mě můžete vidět na jevišti ABC v inscenaci Vše o mé matce v roli Niny, kde je pro mne čest zahrát si s Danou Syslovou a Danou Batulkovou. Také můžu pobavit vaše ratolesti v ekologické pohádce jako pták Dodo v Divadle Komédie,“ říká Lucie Roznětínská.

NA STOJÁKA ANEB AŽ ŽIJE IMPROVIZACE

Zkušenosti s improvizací se jí vyplatily, když se náhodou v roce 2004 dostala do pořadu HBO Na Stojáka. Přišla, předvedla a byla z toho sláva, dokonce cena. Od té doby chodí pravidelně na natáčení, ze kterého se úspěšné scénky vysílají na HBO a její scénky najdete také na internetu. Jako herečka na volné noze se občas objeví ve filmech, seriálech i reklamě.

Pozoruhodností Lucie Roznětínské je obdivuhodná schopnost mluvit pozpátku, což uplatnila i ve své profesi. Maminka byla sazečkou v tiskárně a díky této práci uměla mluvit pozpátku, dokonce vyprávěla svým třem dětem takhle i pohádky. Lucie vzpomíná, jak sourozenci bojovali o mamčinu pozornost. Aby je trumfla, naučila se v šesti letech právě mluvení pozpátku.

„Kromě toho, že tím občas bavím společnost, použila jsem to v jedné hře, kde jsem pozpátku mluvila jako duch paní Divíškové,“ popisuje svoji specialitu Lucie. Když však měla roli s obráceným textem zvládnout její kolegyně, byl to pro ni pořádný oříšek. „Já mohu pozpátku mluvit hodiny, co je ale zajímavé, že s maminkou si tímto způsobem nepokecáme, protože u takové řeči nepoznáte, kde končí slovo a konverzace je tudíž vyloučená. Teď ještě čekám, kdo by tuhle moji schopnost povýšil do něčeho smysluplnějšího. Pak už to dělat nebudu, poděkuji a hotovo.“

HLEDÁNÍ PEVNÉHO BODU

Po sedmi letech v angažmá potřebovala změnu a nyní, po sedmi letech na volné noze, jí prý potřebuje znovu. Sedm let se snaží uživit jako herečka na volné noze a není to snadné. Pokud dělá pouze projekty a není dostatečně zajištěná propagací, třeba kvůli nedostatku financí, zahyne nová inscenace dřívě, než se v ní herečka stačí zabydlet. A stane-li se to u třech inscenací z pěti, kterým přes rok věnuje čas a energii, postrádá takové počinání smysl. Jak říká, dosáhla svého cíle

živít se projekty a zjistila, že tudy cesta pro její potřeby nevede. „Holt když není na složenky, mizí z takového úsilí radost a je z toho pouze dřina.

Přes letní prázdniny jsem revidovala svůj dosavadní pracovní život, přehazuji hodnoty a pojmenovávám si nový směr na základě načerpaných zkušeností. Cest je mnoho, jen se rozhodnout, kudy se vydat. Nejsem dlouhonohá prsatá blondýna, ale umím ji zahrát. Vesmír je nekonečný pro každého, a tak věřím, že smysl mé práce tkví ve mně a mohu ovlivnit, jak rozšířím své působení v hereckém povolání. Hojnost a naplnění je můj nový cíl.

Byla jsem člověk, pro kterého cesta z extrému do extrému byla hlavní hodnotou. Nyní toužím po rovnováze. Ucítil mávnutí motýlích křídel a v tu chvíli reagovat. Mívala jsem hroší kůži a měnila jsem své postoje, až když přišel úder. Pro nejbližší období si přeji více poznat práci před kamerou, více rozhlasových her a být členem divadelního souboru, který má zázemí, dobrou produkci, pokoru k práci a chuť objevovat. Zájem diváků je pak tou největší odměnou a potvrzením toho, že divadlo je životaschopné.“

převzato z Jičínského deníku



LEJDAROVO ZAHRADNICTVÍ

KYTICE A VĚNCE OD FRANTIŠKA NĚMCE.

Slogan, který zná snad každý v Bělohradě. Němcovi od nepaměti pěstovali jiriny a byli touto květinou známi široko daleko. Syn Němcových František, ročník 1929, jenž mimo pěstování jirin a zahradničení uměl výborně hrát hokej a řadu let byl hlavním místním tahounem tohoto zimního sportu. František Němec odešel koncem šedesátých let minulého století do Pardubic - Dražkovic a zase udivoval Čechy svými jirínami. Po Němcových převzal zahradnictví u železniční tratě na Novou Paku Falta a po něm Okresní podnik služeb - lidově Komunál.

Při o zahradnictví Němcových, v titulku je však Lejdarovo zahradnictví!

Ano, již přes deset let je největším a zároveň nejmodernějším bělohradským zahradnictvím Lejdarovo.

Jak jste se vy, Lejdarovi, dostali k nám do Bělohradu? Ptám se 36letého majitele Ludvíka Lejdara, který si po maturitě na mechanika - seřizovače udělal zahradnickou nástavbu.

Děda Šnábl měl v Jaroměři zahradnictví a po něm se této profesi věnovali strejda i maminka. V Semilech je náš obchod s květinami a při cestách do Jaroměře jsme objevili bývalé Němcovo zahradnictví. Bylo hodně zarostlé, zpustlé a nacházelo se v likvidaci. Šli jsme do dražby a uspěli. Výrazně nás do podnikání v zahradnictví „hnali“ naši rodiče. Ti nám výrazně pomohli a pomáhají. Bez nich bychom nebyli tam, kde jsme.





Asi nebylo jednoduché docílit dnešního stavu? Jak je vaše zahradnictví velké?

Čekalo nás hodně práce. Ze starých skleníků zbyl jediný, u tratě, jako taková stará relikvie. Jinak máme 3000 metrů skleníkových ploch a dva hektary okolních pozemků. Vybudovali jsme novou plynovou kotelnu, provedli moderní zavlažování květin, rekonstruovali rodinný dům, zavedli jsme vytápění skel, aby se na skleníkách nedržely kupy sněhu. Rekonstruovali jsme i byty při vjezdu, dali jim žlutozelenou, zahradnickou fasádní barvu a byty pronajímáme.

Pane Lajdare, máte nějakou speciální, svoji květinu?

Ani ne. Sortiment máme široký. Od begonií až po verbenu, když to vezmu od bé po vé. Zabýváme se pěstováním jarního sortimentu. Prímulky, macešky, sedmikrásky, rychlené cibuloviny a pryskyřníky. I balkonovými a záhonovými rostlinami. Ale zpátky k té „naší“ květině, snad k nám nejvíc patří maceška.

V zahradnictví je určitě plno práce od zimy do zimy. Na všechno nestačíte sami s manželkou Kateřinou...

Začínáme v lednu výsevem zeleniny, sázením a řízkováním balkonovek, které se začínají prodávat od poloviny dubna. Před balkonovkami se prodávají petrklíče a macešky. Ty jsme nasázeli již koncem srpna. Po jarní sezóně sázíme chryzantény na dušičky, čeká nás vánoční vazba a je konec roku a jedeme nanovo...

Máme dvě děvčata a počítáme i s pomocí mých rodičů, zvláště maminka je výborná zahradnice.

Mimochodem, neseznámili jste se s vaší manželkou v nějaké hezké, rozkvetlé zahradě?

Kdepak. V tanečních. Já závodně tancoval a tak nějak jsme si jako pár padli do oka.

Na závěr obvyklou otázku: Jaké jsou vaše plány do budoucna?

Chtěli bychom otevřít zahradní centrum nejen se zahradkařskými doplňky, ale i s okrasnými stromky, keři a trvalkami. Dnes máme už menší počet okrasných stromků a keřů támhle v pavilonu s tmavozelenou stří...

Jako kluka mě máma posílala pro salát a okurky do zahradnictví k Bekovým, k Ježkovým pro ředkvičky, méně již k Ducháčkovým u fabriky, u TOSu. I k Němcovým pro jiriny.

Dnes jsem byl v novém, moderním zahradnictví. Lejdarovi dodávají květiny do svého obchodu v Semilech a prodejcům. Boj s obrovitými centry typu Hornbach a Baumax není jistě jednoduchý.

Držím jim palce.

Určitě jim úspěch přejí i čápi, kteří na jejich komíně, který zůstal po staré kotelně, každoročně hnízdí.

Eduard Čeliš, foto: Alena Fléglová



NEŽ ZAČNU VZPOMÍNAT

Než začnu vzpomínat, dovolte mi, abych si nejdříve udělal pořádek v češtině a gramatice. Děsí mě, když často čtu v novinách, že „kdo si přijede do Lázní Běláhrad, byl v Lázních Běláhrad nebo se cosi konalo či konat bude v Lázních Běláhrad. Stejně v minulých dnech mluvil i Český rozhlas 2 - Praha, když informoval o zahájení sezóny atd. Z těchto důvodů jsem již několikrát oslovil řadu renomovaných češtinářů a všichni mi jednoznačně potvrdili, že to je špatně, že skloňovat se musí také podstatné jméno Běláhrad a to především! Každý přece jezdíme do Prahy, Boleslavi, Letohradu a Paky a ne do Praha, Mladé Boleslav, do Letohrad nebo Nové Paka. Já tedy budu vždycky skloňovat jak lázně, což je podstatné jméno podvojně, tak rovněž Běláhrad. Prosim ale, abyste mi tady dovolili, vzhledem k častému opakování, zůstat nadále jen u Běláhradu samotného.

Tak teď mohu začít, protože to, co bylo a stalo se před sedmdesáti lety, si pamatuji dobře, ale často nevím, kam jsem si včera dal klíče. Začnu válečnými léty, Čechy a Morava byly o 1/3 menší než dnes, mně bylo kolem devíti let. Mnohá významná lázeňská města přešla do říše a taková klidná letoviska jako

Běláhrad se v létě stávala cílem celých rodin z Prahy i jiných měst. Znal jsem a pamatuji si těch lidí mnoho, měli tu již svá hnízdečka a s příchodem prázdnin se vraceli každý rok tak jako vlaštovky nebo čápi s jarním sluníčkem.



Hana Imlaufová s Jindrou Knapovou

Třeba Hanička Imlaufová trávila každé prázdniny u svého strýčka pana Hrnčíře, který byl správcem občanské záložny a krom toho i ředitelem kina. Ta tu také našla svého životního partnera Zdeňka Friedricha, svůj aktivní život coby manželé a kantoři prožili v Praze a do Běláhradu se vrátili až jako velice zachovalí důchodci. A žijí tady šťastně dodnes.

Starý pan Václav Urban z Prahy - Letné

tu také trávil každé léto, svůj podnájem měl myslím u Najmanů v Prostřední Nové Vsi. Legionář a otec Miloše Urbana, pravého křídla Slavie v padesátých letech. Kamarád z dětství mého otce vysedával u nás na zahrádce a s tátou vzpomínali. A syn Miloš, pokud neměl fotbalové povinnosti, sem začal občas jezdit s ním, a když jsem se jednou zeptal, kde je Miloš, řekl: „Ten je se Slávií v jižní Africe.“ Bylo to v roce 1956, byl to v té době slavný zájezd, a proto tady ocituji z knihy Vítězslava Houšky „Věčná Slavia“: ...po přistání v Johannesburgu mužstvo přivítal předseda Jihoafrické fotbalové asociace a řekl: „Jste naši festivaloví hosté, naše město právě slaví 70. výročí od svého založení.“ „Tak to jste jen o sedm let starší než my,“ poznamenal na to trenér Bican. „Než vaše Praha,“ žaslí Afričané? „Než naše Slavia,“ upřesnil Pepi. Miloš Urban ale jezdil do Běláhradu stále častěji, nejednou nastoupil za běláhradské v nějakém tom letním přáteláku, ale důvod jeho návštěv tady byl jiný. I on zde našel svoji životní lásku Zdenou Krýzovou ze Třetí strany.

Zvláštní pozornost ale musím věnovat umělcům, bez kterého se ani dnes, po sedmdesáti letech, neobejde žádná z našich televizních stanic, žádná komerční ani veřejnoprávní, a nejméně jedenkrát za měsíc je k vidění na televizních obrazovkách. Lidé proto nemohou zapomenout na jeho Kristiána, Valentina Dobrotivého, roztomilého člověka nebo na



Oldřich Nový s Adinou Mandlovou

emeritního profesora společenské výchovy ze skvělé komedie Světáci, která byla jeho posledním filmem. Já osobně také nemohu zapomenout na jeho Floridora a Celesténa v karlínské inscenaci Operety Mamzell Nitouche v roce 1954. Chytré a inteligentní filmy s Oldřichem Novým právě v těžkých dobách protektorátu nabízely malý výlet do říše snů a zapomnění. Dovolím si tedy tvrdit, že i dnes je často dobré při jejich sledování na ledacos z politiky zapomenout.

Pokud jde o jeho návštěvy Bělohradu, měl k tomu zcela specifické důvody. Nejen já, ale celý Bělohrad znal dobře rodinu Lelekových v Lázeňské ulici, kde měl pan Osvald Lelek výrobu brusného skelného papíru, a se svou ženou Miroslavou, výbornou tenistkou, měli syna, také Osvalda, a dceru (dnes paní Ciupová). A to je už jediná pamětnice toho všeho. A právě tady u Lelekových našel ubytování Oldřich Nový, ale i jeho dcerka Jana, ta dokonce na delší dobu. Žena Oldřicha Nového byla totiž Židovka a pamětníci vědí, co to v Evropě obsazené Němci znamenalo. Já pamatuji několik bělohradských Židů, kteří museli nosit žlutou Davidovu hvězdu na kabátě, dokud nešli do transportu. Ani ženu O. N. transport a tábor neminuly. To bylo v roce 1944, ale nejela sama. Její muž, Ol-



Oldřich Nový na barikádách

dřich Nový, filmová hvězda, ji neopustil a jel dobrovolně s ní. Celá ta tragedie ale skončila happy endem jako ve filmu.

Z koncentračního tábora se vrátili oba, jejich Janička z Bělohradu a Oldřich Nový natočil po válce dalších 14 filmů. V jednom z nich, to byl druhý nejslavnější, Pytlákova schovanka s Hanou Vítovou, i svoji nejslavnější milovnickou roli milionáře René Skalského. To bylo v roce 1949 a bylo mu 50 let. Byl to džentlmen českého filmu. Jeden z místních občanů mu prý v rozhovoru řekl: „Je tu přece jen čistý vzduch že?“ „Úžasně zdravý,“ přitakal Oldřich Nový. „Mnohem lepší než v Praze, ale tam zas vidím, co dýchám.“

Za lázeňskou zónou byl poslední výspou Bělohradu Pardoubek, to bylo tenkrát naše moře. Hladina rybníka lemovaná rákosím a za ním už se táhla do dále pole, až k lesům Hůry, pole, na kterých se vlnilo zlatavé obilí a nebo stály vyrovnané řady panáků. Ty je dnes možné vidět už jen na obrazech pana Života nebo Kellera. Tenkrát to ještě nebyly družstevní lány, ale pole a políčka sedláků a chalupníků z Brtve, Prostřední a Horní Nové Vsi. Když celou tu nádheru zalévaly sluneční paprsky parného léta, Pardoubek praskal ve švech, ve vodě byla hlava na hlavě a byl problém na břehu najít místečko pro deku a rodinku.

Celému tomu rojení tady vládnul pan Josef Lelek, plavčík - legenda, už od konce třicátých let sám s humorem a noblesou od božího rána až do večera plnil veškerá přání, za stejnou cenu pro místní i Pražáky, a nebylo jich málo. Vstupné děti 2, dospělí 5 Kč, lodičky, vor s dlouhým bidlem, stolní tenis a pro živinivě byla limonáda nebo pivo. To se chladilo v té tzv. bezedné tůni v louce pod hrází, nad kterou dnes stojí „Strom života“. Jenom jídlo



Josef Lelek

si lidé nosili z domova a u vody, často za celý den, vyhládlo jak se patří. Důležitým zařízením tady byly samozřejmě kabinky, každá na klíč, a pan Lelek měl přehled. Rodinky z Prahy měly své stálé na celý pobyt, ostatní podle pořadí a příchodu. U dětí, pokud byly samy, děvčata vlevo č. 1 a 2, kluci vpravo č. 29 a 30. Dospívající mladí muži měli přehled a vyžadovali ty kabiny, kde bylo v prkenných přičkách vypadaných dost suků a bylo někdy něco zajímavého k vidění. Tenkrát nebyla televize ani erotické časopisy. Zkrátka, byl to jiný svět, pamětníci vědí, o čem mluvím, a dnešní počítačové děti tomu těžko mohou rozumět.

Děkuji paní Maruše Lelkové za Oldřicha Nového a panu Jarovi Lelkovi, majiteli restaurace „U Nádraží,“ za něco o svém strýci plavčíkovi. On s ním, pokud se pamatují, na tom Pardoubku prožil svá dětská léta.

Jaroslav Kugler, foto: z knihy Zavřete oči, přicházím, archiv



Oldřich Nový s Hanou Vítovou ve filmu Pytlákova schovanka

BĚLOHRADSKÝ RODÁK, O KTERÉM SE V BĚLOHRADĚ NEVĚDĚLO

V loňském roce přišla na Městské kulturní středisko v Lázních Bělohradě pozvánka do galerie Rondo v Hradci Králové na výstavu Jaroslava Kaisera. Zavolal jsem ředitelce galerie paní Janě Matějkové, o co se jedná, a ta vzbudila můj údiv slovy: „Jaroslav Kaiser je přece váš rodák, významný grafik.“ Koktal jsem hloupě a slíbil, že se na výstavu určitě přijedeme podívat. Při návštěvě galerie byla přítomná i umělcova neteř, paní Marta Palečková, od které jsme se dozvěděli řadu podrobností o jejím strýci. Protože je paní Palečková dědičkou mistrovsky pozůstalosti, naskytla se možnost představit jeho dílo i u nás v Bělohradě. Výstava byla otevřena 3. 6. 2011 v Památníku K. V. Raise.

JAROSLAV KAISER

Narodil se v roce 1919 v Lázních Bělohradě. Převážnou část svého života prožil ve Dvoře Králové nad Labem a v Praze. S jeho jménem je spojena významná kapitola historie novodobé české grafiky. Stal se zakladatelem a průkopníkem české serigrafie. Jde o starou reprodukční techniku, dříve nazývanou sítotisk. V Anglii byla v roce 1907 patentována pouze pro tisk vzorů na textil. Po roce 1960 se stala serigrafie světově uznávanou také v průmyslové a užité grafice. Jaroslav Kaiser je považován za jednoho z prvních tvůrců v této technice u nás. Zákonitě stál u zrodu prvního serigrafického střediska v tehdejší Československu, a to na střední odborné škole výtvarné Václava Hollara, kde předával své poznatky 24 let. Mezi jeho studenty najdeme dnes významné umělce, jako například Igora Ševčíka, Eriku Bornovou, Michaela Rittsteina a Václava Bláhu mladšího.

Všestranný pan profesor dožil svůj život v Praze - Bráníku.



Autorský list - motiv z Valašska



Autorský list

MÍSTO KLARINETU TUŽKA

„Táta ze mě chtěl mít muzikanta. Hrál jsem na klarinet a on si přál, abych nastoupil k vojenské hudbě do Jaroměře a Josefova. Když jsem udělal přijímačky, tátovi sdělili, že nemohu denně foukat osm hodin do klarinetu, neboť jsem střízlík. Abych se vyučil automechanikem, to se zase nelíbilo tátovi. Rozhodla náhoda. Jednou u nás byla návštěva a já jsem nakreslil starostu Chicaga - Čermáka. Moje kreslířské vlohy byly objeveny. Šel jsem se učit litografem v kamenotiskárně Ježek a Karmášek ve Dvoře Králové nad Labem. Po vyučení v roce 1938 jsem se seznámil s grafikem Karlem Štikou a bylo rozhodnuto, vydal jsem se do Prahy,“ vzpomínal Jaroslav Kaiser.

V Praze Jaroslav Kaiser poslouchal přednášky Františka Pečírky, neušel totálnímu nasazení v ČKD. Po válce absolvoval tři semestry na Akademii výtvarných umění, pak přestoupil na Vysokou školu uměleckoprůmyslovou k profesorovi Antonínu Strnadlovi. „Zvládnuté grafické techniky, jako suchá jehla, lept či dřevoryt a linoryt mně otevřely

dveře v roce 1953 na výstavu hostů Hollaru, po další výstavě v roce 1957 jsem byl přijat za člena Sdružení českých umělců grafiků Hollar,“ dodal Jaroslav Kaiser.

To už byl uznávaným autorem poštovních známek. „Až v dobách normalizace jsme byli panu Husákovi trnem v oku, proto nás rozpustil. Okna výstavní síně Hollar na Smetanově nábřeží byla zabedněna a zřídili zde pamětní síň Julia Fučíka. V roce 1988 jsme dostali písemné povolení, měli jsme souhlas ministra kultury a rektora Univerzity Karlovy a začali jsme se starat o navrácení výstavní síně.“

SERIGRAFIE

Impulz dal Jaroslavu Kaiserovi jeden žák, který potřeboval něco vytvořit sítotiskem. „Vzpomněl jsem si, jak se ve Dvoře Králové tiskly až sedmibarevné šátky filmtiskem, jak se barvy nanášely na síta. Aplikoval jsem barvu místo na látku na papír. Vypracoval jsem osnovy serigrafie a dodnes se jako jedna z technik vyučuje na Střední výtvarné škole Václava Hollara,“ uvedl umělec. Experimentoval, po-

dařilo se mu serigrafii spojovat s dalšími reprodukčními technikami, třeba litografií.

Tvorba Jaroslav Kaisera byla rozsáhlá a plodná. Významnou oblastí byla jeho známková tvorba a ex libris. Umělec vytvořil přes deset poštovních známek, za které získal několik poct. Vytvořil také téměř 250 drobných grafik nazvaných ex libris.

Zakladatel české serigrafie, narozený ve znamení ryba, zemřel 12. června 2007 v Praze.

Díky náhodě byl znovu objeven jako rodák Bělouhradu a díky velkému pochopení jeho neteře paní Marty Palečkové získalo město Lázně Bělouhrad do sbírek Památníku K. V. Raise některá jeho serigrafická díla.

Na podkladě článku Jarmily Šírové a Heleny Glezgové připravil Ladislav Stuchlík, serigrafie Jaroslav Kaiser

KÁČA OD ZLATÉHO MEDAILISTY

Z Bělohradu do Červené Třešně je sedm a půl kilometru. A je jedno, jestli jedete přes Lukavec nebo přes Vidoň. V Červené Třešně v čp. 15 je sídlo úspěšné truhlářské firmy.

Šéf firmy je od osmnácti let po nehodě na malém motocyklu u Lukavce na invalidním vozíku. V rámci abilympiády, soutěže pracovních schopností a dovedností zdravotně postižených, nenašel v truhlářském oboru soustružení v České republice přemožitele.

V roce 1995 na abilympiádě v australském Perthu získal bronzovou medaili a o pět let později v Praze medaili zlatou.

48LETÝ

VLASTIMIL FLÉGL

Pane Vlastimile, vzpomenete si na vaše truhlářské začátky?

Jako malýho mě truhlářina ani moc nechytla, i když práce se dřevem mě docela bavila. A v rodině jsme taky žádnýho truhláře neměli. Řemeslu jsem se vyučil u vás v Bělohradě, v učňovském středisku vedle Lemexu, kde dělal vedoucího miletínský Bozner. Tady jsem se učil truhlářině pro Kovo Dřevo. Když jsem ve třetím ročníku učení skončil na vozíku, přešel jsem od klasické truhlářiny k soustružení. Ono dost dobře nejde dělat na vozíku okna, dveře, stoly.

Na internetu jsem se dočetl, že jste s truhlářskou živností začal v roce 1992.

Pracoval jsem v podniku pro invalidy a doma pořád něco kutil. A v tom dvaadvadesátým jsem na živnostník začal sám. Tehdáž truhlářské CNC mašiny ještě nebyly, tak jsem si na leasing pořídil hydraulickou kopírku.

Jaký je váš výrobní program?

Děláme docela slušný sortiment. Zábradlové přičky, stolové nohy, různé ozdobné prvky, kuželky. Vyráběli jsme ruský kulečnick i nohy k biliárovému stolu. Mojí pravou rukou je švagr Vláďa Brůna, bez něho bych z vozíku sotva některé práce zvládl. Nedávno jsem pro jeho vnučku Emu udělal malou dřevěnou koloběžku.



Když jste vyhrál pražskou abilympiádu, tak prý u vás točila japonská televize.

Japonský štáb přijel k nám do Třešně točit. Celá naše rodina seděla venku na dvoře, normálně jsme se měli bavit, jakoby nic. Film jsem doposud neviděl. Oni si Japonci tak trochu popletli truhlářinu a soustružení. V truhlářině na ně a na Korejce nikdo ve světě nemá. Jejich ruční práce se vyrovná CNC strojům.

Mně se podařilo je získat tím, že jsem ručně vyrobil dřevěnou kouli o průměru 8 cm, která měla ovalitu do čtyř desetin milimetru.

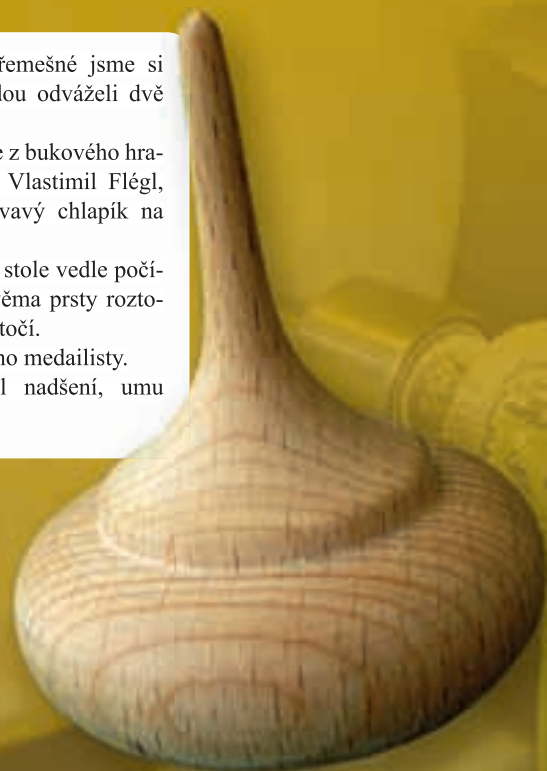
Z Červené Třešně jsme si s fotografem Jardou odváželi dvě káči.

Dlátém nám je z bukového hranolu vysoustružil Vlastimil Flégl, příjemný a usměvavý chlapík na vozíku.

Káču mám na stole vedle počítače a občas ji dvěma prsty roztočím. Nádherně se točí.

Káča od zlatého medailisty.

Káča, symbol nadšení, umu a dovednosti.

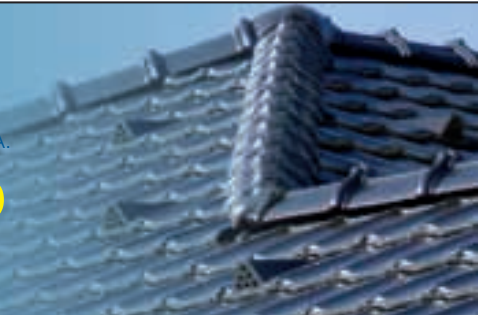


Eduard Čeliš
foto: Jaroslav Voves

KLEMPÍŘSTVÍ
A POKRÝVAČSTVÍ
IMLAUF
LÁZNĚ BĚLOHRAD

KOMPLETNÍ REKONSTRUKCE A REALIZACE
NOVÝCH STŘECH VČETNĚ KLEMPÍŘSKÝCH
A TESAŘSKÝCH PRACÍ, VZDUCHOTECHNIKA.

tel.: **603 541 290**
www.imalauf.cz, imlauf@imalauf.eu



**KLEMPÍŘSTVÍ -
POKRYVAČSTVÍ**

Z&L Kundrát
Lázně Bělohrad

739 013 876, 731 554 243
www.strechykundrat.net
e-mail: strechyL.Kundrat@seznam.cz



ZÁMEČNICTVÍ
IMLAUF
LÁZNĚ BĚLOHRAD

tel.: **603 541 290**
www.imalauf.cz, imlauf@imalauf.eu



VÝROBA A MONTÁŽ
POJÍZDNÝCH BRAN
VČ. USAZENÍ
A ZABETONOVÁNÍ,
BRANEK A PLOTŮ,
VÝROBA MŘÍŽÍ

**Autoškola
Lejsek**

ZAHAJUJE

nově
v Lázních Bělohradě

kurzy autoškoly pro skupiny:

motorový A1, A1B, 2500, A1 bez zranění
motorový B, B1
motorový C, C1, C1 bez zranění

zahájení každou středu od 16:30 hod
v budově Základní školy KV Rače

Komenskáho 95, Lázně Bělohrad (přibližně sebou)

dále provádíme:

školení řidičů rekreačních

školení profesní způsobilosti

konkrétní jízdy

Kontakt:

Autoškola Lejsek • Karlova 188, 508 01 Hučba

mob.: 803 809 704 • tel.: 493 821 040 • e-mail: info@auto-lejsek.cz

www.auto-lejsek.cz/ubohrad

**TOČENÁ
ZMRZLINA
VODOVÁ**



Na autobusovém nádraží
v Lázních Bělohradě.
Přijďte ochutnat!

Provozuje:
restaurace „Pod Hůrou“

KRBY • KAMNA • KOMÍNY
REKOM
LITVÍNOV S R O

**KAMNÁŘSTVÍ
KOMINICTVÍ
PRODEJ KAMEN**

**HORNÍ NOVÁ VES 138
LÁZNĚ BĚLOHRAD
507 81
TEL.: 725 065 410**

ÚDRŽBA ZAHRAD

- sekání trávníků
(zahradní traktor, motorová sekačka)
- práce s křovinořezem
(motorová kosa)
- stříhání a zakládání živých plotů
- likvidace náletových dřevin
- hrabání a odvoz listí
- možnost jednorázové
nebo pravidelné údržby

Ladislav Mečír ml.
Lázně Bělohrad
Tel.: 773 211 010
E-mail: L.mecir@seznam.cz



LETECKÁ ZÁKLADNA BYŠIČKY



Podnět k tomuto příspěvku dala současná rozprava kolem golfového hřiště, kdy jsem si připomenul, co všechno Byšičky zažily a co je třeba ještě čekat. Dnes je již málo známé, že kopec se stal ve druhé polovině třicátých let minulého století leteckou základnou.

Jak to všechno bylo? Když jsem přijel

jako každoročně začátkem července 1937 na prázdniny, žilo celé město jedinou událostí. Na Byšičkách létají letadla! Hned příští den jsme se spolu s dalšími členy rodiny na tuto podívanou vydali. Louky vypadaly trochu jinak než dnes, nebyl tam rybník, chyběla i příbřežní vegetace olší a jiných křovin

a tedy téměř od vrcholku kopce až k cestě z Bažantnice do Bulice byla travnatá louka. A tam se to dělo.

Kdo se těšil na rachot leteckých motorů, ten se nedomáhal, protože letoun byl bezmotorový kluzák, kdo se obával bolesti v týlu z dlouhého pozorování létajících aparátů



vysoko v oblacích, vyvázl bez úhony, neboť letadla poskakovala nízko nad zemí, kdo ale očekával neobyčejný zážitek, zklamán nebyl.

Na svahu se hemžilo asi patnáct báječných mužů a stál jeden létající stroj. Diváků bylo několikrát více. Letadlo, technický popis přijde později, stálo na úrovni křížové cesty mezi třetím a čtvrtým zastavením, ocas byl přípevně karabinou k zatlučené tyči, za ní seděl startér. Pilot nasedl do jednoduchého sedátka zcela civilně oblečen a připoutal se. Aparát byl velice jednoduchý, obdélníkové křídlo, trup připomínal polovinu malířských štaflí položených po délce kolmo na zem širší částí dopředu. Tam bylo prkénko pro pilota, dva pedály, ovládací páka a jinak nic, až na konci žebřin dvě kormidla.

Do vzduchu se dostávalo bezmotorové letadlo na rovinatých letištích buď vlekem za motorovým letadlem nebo motorovým navijákem s několik set metrů dlouhým lanem. Nic z toho se zde nedalo provést, a proto byl použit třetí způsob, totiž vymrštění gumovým lanem, principem vlastním klukovským prakům. Pružné lano tvaru písmene V bylo středem zachycené za hák na přídi letadla, oba dlouhé konce uchopili lidští tahouni, na každé straně tři až čtyři, a rozběhli se trochu do stran z kopce dolů. Když už jim síly nestačily, zastavili se, někdy i upadli, v tu chvíli startér uvolnil karabinu a letadlo bylo vystřeleno do vzduchu do vodorovného letu. Jakmile kluzák začal ztrácet rychlost, musel pilot přejít do klesání, aby se stroj nepropadl. Na konci letu podle zručnosti pilota stroj přistál buď plovavě nebo s větším či menším zuchnutím. Mezi tím ovšem za letu vypadlo gumové lano z háku.



Tahouni, pilot i ostatní letecký personál se seběhli dolů a stroj dílem vynesli a dílem vytlačili zpět na místo startu. Let nebo spíše skok měl délku kolem tří set metrů a trval přibližně půl minuty.

TECHNICKÁ DATA

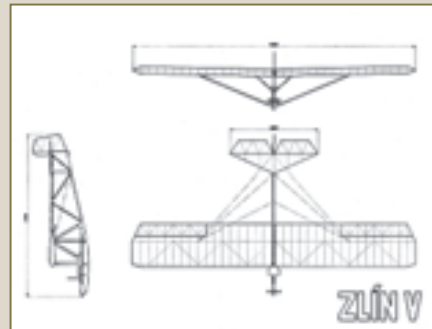
Rozpětí	10,30 m
Délka	5,70 m
Hloubka křídla	1,50 m
Nosná plocha	15,20 m ²
Hmotnost prázdného kluzáku	105 kg
Hmotnost letová	180 kg
Zatížení na jednotku plochy	11,8 kg/m ²
Minimální rychlost	45 km/h
Maximální rychlost ve vleku	80 km/h
Klouzavý poměr	1:14

Nyní pro čtenáře zajímavější se více o letectví či techniku vůbec. Letoun Zlín V byl nabízen za 2.900,- Kč a brzy se stal nejrozšířenějším kluzákem u nás, a to jednak pro své dobré letové vlastnosti a také díky velkorysému daru zlínského továrníka Jana A. Bati k podpoře našeho bezmotorového létání umožňujícímu tak nízkou cenu. Vždyť např. nejmenší osobní vůz Škoda populár či Praga Baby stál v té době kolem 19.000 Kč. Ve Zlíně se rozběhla sériová výroba a do konce r. 1935 bylo zhotoveno 120 kluzáků tohoto typu, jež létaly v devadesáti aeroklubech republiky.

KDO BYLI TI ODVÁŽLIVCI NA BYŠIČKÁCH?

Byli to členové odbočky Masarykovy letecké ligy v Hořicích, založené z popudu Osvětového sboru a místní Jednoty legionářů v Hořicích v roce 1926. Ta uspořádala ještě téhož roku letecký den na polích u Jeřic, ale skutečně létat se začalo až o deset let později. Byl založen plachtařský odbor a zakoupen starší nám již známý kluzák Zlín - V. Po slavnostním křtu na jméno ZVÍČINA dne 16. listopadu 1936 na hoříckém náměstí odstartoval poprvé za hojné účasti předních hoříckých občanů u obce Červená Třemešná. V roce 1937 rozšiřuje odbor svůj letecký park o nový kluzák „Skaut standard“ a s provozem se přemísťuje na Byšička.

Po okupaci Československé republiky hoříčtí plachtaři na Byšičkách dolétali. Tam také ukryli v Novém dvoře před Němci k válečnému spánku oba kluzáky. Nikdo z nich netušil, že tam budou zasypany plevami celých sedm let. Hned v květnových dnech 1945 se hoříčtí letci sešli, aby obnovili svoji činnost. Chuť k létání byla tehdy velká, ale možnost bylo málo. Dva uschované kluzáky sice přežily, ale po sedmi letech nevhodného uskladnění se staly prakticky neupotřebitelnými. Hoříčané si opatřili nové stroje, ale na Byšička se již nevrátili.



Širší okolí Bělohradu se zapsalo do dějin bezmotorového létání již o jedno desetiletí dříve. Plachtový odbor při Českém aeroklubu nebyl spokojen s dosavadními dosaženými výkony a počal hledat vhodný národní terén, jaký měli Němci v pohoří Rhön. Pro tento účel byla navržena Zvičina, výškou i terénem podobná právě německé základně. O možnostech létání na mořských dunách, které využívali Francouzi u Atlantického oceánu ve Vauville, Němci na Baltu v Rossitten či Rusové ve Feodosii na Krymu, jsme si mohli nechat jen zdát.



Od 28. října do 12. listopadu 1925 se zde konala III. národní soutěž plachtových letadel. Zpočátku chyběl vítr, a proto nebylo dosaženo žádných pozoruhodných výkonů. Před ukončením soutěže se konečně vítr dostavil, nabyl však rychlosti přes 90 km/hod, povalil všechny čtyři stany - hangáry a v nich úplně zničil tři letadla, takže bezmotorové létání v okolí našeho města mělo v obou případech jaksi rozpačitý konec.

Jiří Vacek, foto: archiv



JAK SOKOLOVÉ PRO HUSOVU LÍPU DO VĚZENÍ PŘIŠLI



Cvičení v druhém roce světové války - bratři: Hlavatý, Mach, Kugler, Beneš, Dědeček, Holouš, Šulc, Hrnčíř, Sytař, Vaňura.

Lípa se stává oficiálním symbolem porobených slovanských národů. Lípa je protiváhou velkoněmeckému dubu.

Všeslovanský sjezd v Praze roku 1848.

ZE VZPOMÍNEK JOSEFA PECHA, STAROSTY JEDNOTY SOKOL LÁZNĚ BĚLOHRAD, NA VYSAZENÍ HUSOVY LÍPY

Až budete číst tyto řádky, tak bude lípě skoro sto let. A kde ji najdete? Domnívám se, že asi dvacet metrů pod Fričovým muzeem, nedaleko místní školy. Tam jsme ji kdysi sázeli. Ponořte se do minulosti, protože mojí povinností, coby bezprostředního účastníka oněch událostí, je psát následující řádky.

Dlouhá léta bylo pravidlem v naší jednotě uctívat památku Mistra Jana Husa. Šestého července 1415. Datum, které zná školák i prostý občan. Zapalovali jsme hranice, zpívali správné písně a důstojně vzpomínali památku Mistra Jana na kopci u Lva. V posledních letech i na návrší před radnicí. Přiblížil se rok 1915, kdy měla být zvlášť uctěna památka Husova. Pět set let.

Naší sokolské jednotě byl však zakázán jakýkoliv způsob oslav a já, starosta Sokola, jsem byl na to důrazně upozorněn. Místnímu četnictvu bylo nařizeno, aby zamezilo každému sebemenšímu vzpomínkovému pokusu. Nezbyvalo tehdy nic jiného, než v úplné tichosti zasadit Husovu lípu. To se stalo 12. listopadu 1916. Pod novým Fričovým muzeem v Raisových sadech, blízko školy. Zasazeny byly dva stromy, severně Husova lípa. Jižně, na památku právě probíhající světové války, lípa města.

Roku 1916 si počaly c.k. civilní i vojenské úřady všimnout sokolských jednot. Naší bělohradské jednotě se horlivě věnoval okresní hejtman Kozlovský. Začaly prohlídky spolkové knihovny, šaten členstva, bytů jednatelů Václava Blímy a Jaroslava Beneše i mého bytu. Mezi tím již bratr Blíma padl na srbském bojišti. Přísluhovači monarchie sebrali zápisy z výborových schůzí, valných hromad a Pamětní knihu. Materiál byl podroben bedlivé prohlídce. Hledali něco, co by mohlo ohrozit bezpečnost Rakousko - Uherské říše. Pro jistotu pozvali i úředníky z pražského policejního ředitelství. Výsledek? Zatýkáni a věznění.

Nejprve jsme s bratrem Benešem putovali k okresnímu soudu v Nové Pace. Zde nás věznili pár dní, až přišel rozkaz od vojenského soudu v Josefově, že máme být dopraveni tam, do posádkového vězení. To se také stalo. V den, kdy smuteční prapory zvěstovaly smrt otce národů rakouských Františka Josefa I. Dvacátý první listopad 1916. A my jsme byli vlivem otcovské péče zesnulého mocnáře eskortováni do vojenského kriminálu.

Netrpělivě jsme očekávali výslechy. Chtěli jsme vědět, co závadného se proti naší jednotě a proti nám našlo. Došel nám i výnos místodržitele pražského, podle kterého se naše sokolská jednota pro nepřátelskou činnost vůči státu rozpouští. Žalobní spis proti bratru Jaroslavu Benešovi obsahoval to, co on, jednatel, napsal do zprávy z valné hromady:

Naše výroční účtování je v době, kdy se tvoří nové světy, kdy se rozhodují osudy národů. Rok 1915 bude neblaze zapsán v dějinách Sokolstva. Zůstane trudnou vzpomínkou v kronice všech jednot a bude znamenat brzdu veškeré činnosti a práce sokolské. Mnoho našich členů je povoláno do armády, mnoho zdatných pracovníků zaměnilo dobro-

volnou povinnost za nucenou vojenskou kázeň. Náš bratrský kroužek je den ze dne užší, jednoty jsou zeslabeny, ústředí rozpuštěno. Sokol byl zasažen v letu zhoubnou válečnou bouří...

U mne bylo shledáno závadným toto:

Přiblížila se doba pětistého výročí mučednické smrti neohroženého hlasatele pravdy, mravní čistoty, volnosti a svobody. Jaká však hrozná ironie osudu, právě uprostřed světové války, kdy vše to krásné, pro což Mistr Jan bojoval, trpěl a zemřel, bylo nejvíce potlačeno a kdy triumfovalo násilí, sobecká panovačnost a vše to, co hrozná válka přináší. Vždyť dnes již mnohá drahá hlava našich bratrů a našich občanů dríme svůj věčný sen v daleké cizí zemi. Ta hlava, která ještě nedávno byla plná krásných myšlenek, nadšení, nadějí a také starostí o svoji rodinu a jednotu...

V obou případech tyto věty ohrožovaly klid a bezpečnost Rakousko - Uherska. Proto jsme byli s bratrem Benešem 12. března 1917 souzeni a odsouzeni. Jednatel Jaroslav Beneš na 8 měsíců těžkého žaláře. Já na 10 měsíců, taktéž těžký žalář.

Jaroslav Beneš si svůj trest v Josefově poctivě odseděl. Já jsem pobyl ve vězení pouze 2 měsíce. Byl jsem odveden a rukoval jsem na vojnu.

Události válečné, vojenské i politické spěly rychle ke konečnému řešení. Rakousko - Uherská říše, která neměla dle hymny nikdy pominout, pomínila a neslavně skončila. S Jaroslavem Benešem jsme 28. října 1918 pozdravili nový, československý stát. Byli jsme volní a svobodní občané a spolu s ostatními jsme se snažili uvést v život naši jednotu.

Lípa u Fričova muzea, pod bělohradskou základní školou. Věřím, že i po sto letech to musí být nádherný, vzrostlý, pevný strom.

foto: Ladislav Stuchlík, archiv



K vyprávění spolupůběžně a starosty Pecha i dvě drobné zkazky, které se tradují v rodině Jaroslava Beneše.

Když šli věznově po Josefově, tak potkal Jaroslav známého. Na pravé ruce a pravé noze měl okovy spojené řetězem. Byl zvyklý zdravit sejmutím čepice a to se dalo udělat tak, že musel komicky zvednout pravou nohu s okovem, aby se dostala pravá ruka k vězeňské čapce.

Když v červenci 1917 přišel Jaroslav z Josefova domů na Horní Ves, protože těch 8 měsíců žaláře se mu počítalo od listopadu 1916, tak měl ohromný hlad. Inu vězeň. Okamžitě snědl plnou kameninovou mísu třešní, která byla v kuchyni na stole.

Eduard Čeliš

Otevření lázeňské sezony 2011



